

4. С. Коляда, Т. Левченко. Підходи до оцінки ефективності митної служби: основні аспекти. // Економічний аналіз. – 2012 р. – Випуск 10. Ч. 2

Олена Цимбалюк

Тернопільський національний економічний університет
Науковий керівник: канд. екон. наук, ст. викладач Сідляр В.В.

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНА РОЛЬ ПОДАТКУ НА ДОХОДИ ФІЗИЧНИХ ОСІБ В УКРАЇНІ

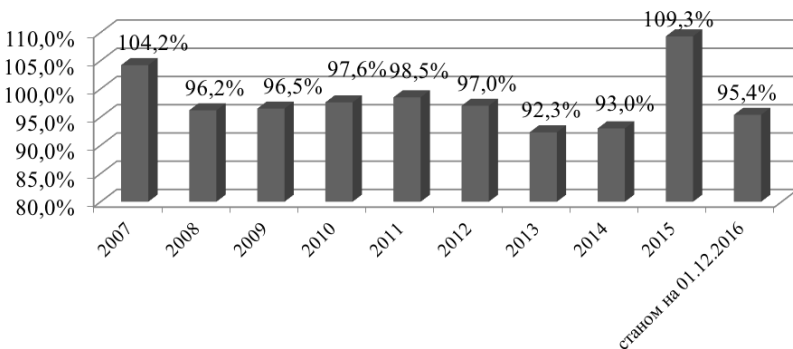
Недостатньо ефективний вплив вітчизняної податкової системи на економічне середовище свідчить про неможливість виконувати високоякісно свої функції без здійснення адекватних заходів щодо її вдосконалення. Через порушення принципів соціальної справедливості й економічної ефективності, незадовільне вирішення фіскальних завдань та низький рівень податкової дисципліни вона не відповідає класичним для ринкової економіки регулюючим впливам.

Розвиток соціально-орієнтованої ринкової економіки України вимагає становлення такої системи оподаткування доходів фізичних осіб, елементи якої відповідали б сучасним принципам оподаткування, визначеним цілям економічної політики та світовим тенденціям. Україна пройшла тривалий і складний шлях економічного розвитку, а податки органічно ввійшли в її економічне життя та стали стабільним джерелом формування доходів бюджету, вагомим фінансовим регулятором макроекономічних процесів.

Одним із важливих бюджетоутворюючих податків є податок на доходи фізичних осіб (ПДФО). ПДФО – інструмент прямого оподаткування у податковій системі України, що має мобільніший, динамічніший характер, аніж інші різновиди прямих податків, наприклад майнові, адже останні орієнтовані і прив'язані до стабільної, незмінної бази – вартості майна, що розглядається як об'єкт оподаткування. Тож, вивчення можливостей використання ПДФО для регулювання економіки та вирішення зазначених завдань в нових умовах є актуальним

Податок з доходів фізичних осіб є прямим податком, тобто самостійно сплачується громадянином безпосередньо з отриманого доходу. У сучасних умовах посилюється бюджетна та соціальна роль податку на доходи фізичних осіб (ПДФО). Фіскальне значення ПДФО зумовлюється його високою питомою вагою у доходах місцевих бюджетів, а соціальна ефективність податку полягає у можливості за допомогою диференціації ставок та податкових пільг впливати на рівномірність розподілу доходів населення у територіальному розрізі.

Звідси виконання планових показників із мобілізації податку на доходи фізичних осіб є вкрай актуальним завданням. На рис. 1 наведено динаміку виконання планових показників ПДФО.

Рис. 1 Динаміка виконання планових надходжень ПДФО до зведеного бюджету України в 2007-2016 рр.*

* Джерело: розраховано та складено на основі [1].

Наведені розрахунки свідчать, що лише у 2007 р. плановий показник надходжень з податку на доходи фізичних осіб було перевиконано. В період 2008-2014 рр. планові показники не було виконано жодного разу, що призвело до недотримання бюджетами різних рівнів суттєвих фінансових ресурсів. Причиною такого стану є декілька причин, серед яких:

- виплата заробітної плати в конвертах;
- тінізація національної економіки;
- заборгованість із виплати заробітної плати;
- не реалістичність запланованих показників надходжень. Реальні показники виявились відірвані від макроекономічної ситуації в державі;
- світова фінансова та економічна криза впродовж 2008-2009 рр.;
- політично-економічна дестабілізація в Україні впродовж 2014 р.

В 2015 р. вперше за останніх вісім років планові показники перевиконано на 9,3%, що свідчить про відносну внутрішню стабілізацію.

Вважаємо, що запроваджений колись для погашення бюджетного дефіциту податок на доходи фізичних осіб, на сьогодні забезпечує регулярні надходження до місцевих бюджетів та зведеного бюджету України. Однак покладатися на обкладання доходів громадян як основне джерело прибутків можуть тільки держави з стабільною соціально-економічною ситуацією і низьким рівнем інфляції.

Література:

1. Державна казначейська служба України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.treasury.gov.ua/main/uk/index>